

Yvonne Loekemeijer-Verheijden

Loekemeijermethode

Handboek

Autisme en
Gehechtheid

Autisme verklaard vanuit een
ontwikkelingsachterstand en stilstand
in de gehechtheid.

**Maak zélf emotionele en sociale
gehechtheidsontwikkeling mogelijk!**

 Yvonne Loekemeijer-Verheijden

Loekemeijermethode

Handboek

**Autisme en
Gehechtheid**

Loekemeijermethode Handboek Autisme en Gehechtheid

Autisme verklaard vanuit een ontwikkelingsachterstand en stilstand in de gehechtheid.

Maak zélf emotionele en sociale gehechtheidsontwikkeling mogelijk!

Copyright © 2023 Yvonne Loekemeijer-Verheijden

Uitgegeven in eigen beheer door Yvonne Loekemeijer

Website: www.yvonnehoekemeijer.com

Druk: Eerste druk maart 2023 Pumbo

Omslagontwerp & vormgeving: Ontwerp van de Buren, www.vandeburen.nl

© Loekemeijer

© ADAut

© Actieve Nabijheid

ISBN 978-90-9037003-3

NUR 773

Alle rechten voorbehouden inclusief het recht van reproductie in zijn geheel of delen in welke vorm dan ook. Niets van deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

Loekemeijermethode

Handboek Autisme en Gehechtheid

Yvonne Loekemeijer-Verheijden

Inhoud

Voorwoord	10
Mijn missie, het ontstaan van de Loekemeijermethode	12
Mijn tweede missie, het belang van gehechtheid als fundament	15
Wat is de Loekemeijermethode?	18
Jarenlang klinisch onderzoek	18
Voor wie is dit boek bedoeld?	19
Hoe dit boek te gebruiken?	20
Geen diagnoses maar ontwikkelingsfasen van de gehechtheid	21
Opzet boek	22
1. Loekemeijervisie op autisme en gehechtheid	25
1.1 Gehechtheid bestaat uit verschillende ontwikkelingsgebieden	26
1.1.1 Passief versus actief	28
1.2 Ontwikkeling van de aandacht en gehechtheid	28
1.3 Verloop gehechtheidsontwikkeling bij autisme	29
1.4 Stilstand van de gehechtheidsontwikkeling	29
1.4.1 Gehechtheid, cognitie en verwachtingen	30
1.5 Specifieke interesses	33
1.6 Ontwikkelingsfasen in plaats van hechtingsstijlen	34
1.7 Gehechtheidstrauma en stress	35
1.8 Fragmentarische sensorische, emotionele en sociale informatieverwerking	39
1.8.1 Fragmentarisch waarnemen	40
1.8.2 Tsunami aan fragmenten en gehechtheidstrauma	42
1.8.3 Invloed van fragmentarisch waarnemen op het gehechtheidsproces	43
1.9 Eerste gehechtheidspersoon en Actieve Nabijheid	44
1.9.1 Eerste gehechtheidspersoon	44
1.9.2 Actieve Nabijheid	45
1.10 De ontwikkeling van de fragmentarische informatieverwerking en de mate van Actieve Nabijheid	52
1.10.1 Fragmentarisch waarnemen en de mate van Actieve Nabijheid in Ontwikkelingsfase 4 en lager	53
1.10.2 Fragmentarisch waarnemen en de mate van Actieve Nabijheid in Ontwikkelingsfase 5	54
1.10.3 Fragmentarisch waarnemen en de mate van Actieve Nabijheid in Ontwikkelingsfase 6 en 7	55
1.10.4 Ontwikkeling van de informatieverwerking	57
1.11 Gehechtheidsontwikkeling bij autisme	59

2. Gerichtheid op de gehechtheidspersonen ofwel de ontwikkeling van de gehechtheidsrelaties	64
2.1 Verloop van het gehechtheidsproces	65
2.1.1 Autisme bij de gehechtheidspersonen	67
2.1.2 Geen eerste gehechtheidspersoon	68
2.2 Voorwerpen en natuurkundige verschijnselen	70
2.2.1 Beginsituatie	70
2.2.2 Actieve Nabijheid	71
2.3 Stemgeluid van de gehechtheidspersoon	71
2.3.1 Ontwikkelingsfase 1	71
2.3.2 Actieve Nabijheid	72
2.4 Onderscheid tussen de gehechtheidspersoon en anderen	73
2.4.1 Ontwikkelingsfase 2	73
2.4.2 Gedragingen behorende tot Ontwikkelingsfase 2	75
2.4.3 Actieve Nabijheid	77
2.4.4 Imitatievermogen	78
2.5 Eenkennigheid	83
2.5.1 Ontwikkelingsfase 3	83
2.5.2 Stilstand in de Eenkennigheidsfase is traumatisch	83
2.5.3 Eenkennigheid en Angst voor vreemden	84
2.5.4 Opzet ontwikkelingsdeelgebied Eenkennigheid	86
2.5.5 Eenkennigheid bij kinderen	90
2.5.6 Stilstand in de Eenkennigheidsfase in de kindertijd: de mogelijke oorzaken	91
2.5.7 Verlies eerste gehechtheidspersoon	91
2.5.8 Gevolg stilstand in de Eenkennigheidsfase in de kindertijd	92
2.5.9 Actieve Nabijheid	94
2.5.10 Eenkennigheid bij jongeren en volwassenen	104
2.5.11 Eenkennigheid jongeren en volwassenen met eerste gehechtheidspersoon	104
2.5.12 Actieve Nabijheid	109
2.5.13 Eenkennigheid met eerste gehechtheidspersoon en seksualiteit	111
2.5.14 Stilstand in de Eenkennigheidsfase in de jeugdtijd en volwassenheid	115
2.5.15 Eenkennigheid jongeren en volwassenen zonder eerste gehechtheidspersoon	119
2.5.16 Actieve Nabijheid	133
2.6 Nabijheid, bevestiging en emotionele ondersteuning in dagelijkse, emotionele en sociale situaties	137
2.6.1 Ontwikkelingsfase 4	137
2.6.2 Dagelijkse, emotionele en sociale situaties bij kinderen én bij jongeren en volwassenen	138
2.6.3 Sensorische, emotionele en sociale informatieverwerking	139
2.6.4 Onduidelijkheid en stress, straffen en belonen	142
2.6.5 Kinderen in Ontwikkelingsfase 4	146
2.6.6 Actieve Nabijheid	152
2.6.7 Jongeren en volwassenen in Ontwikkelingsfase 4	159
2.6.8 Actieve Nabijheid	164
2.6.9 Vanaf Ontwikkelingsfase 5: toenemende onafhankelijkheid en zelfredzaamheid	165
2.6.10 Discrepancie in de gehechtheidsontwikkeling vanaf Ontwikkelingsfase 4	166
2.6.11 Onderscheid maken tussen Ontwikkelingsfasen 2 en 4	167
2.7 Interesse tonen in de gehechtheidspersonen	171

2.7.1	Interesse tonen vanuit cognitie	171
2.7.2	Praktische interesse tonen vanuit nieuwsgierigheid	172
2.7.3	Emotionele interesse tonen vanuit nieuwsgierigheid	173
2.7.4	Stress	173
2.7.5	Schematisch overzicht interesse tonen in de gehechtheidspersonen	174
2.7.6	Actieve Nabijheid	175
2.8	Emoties en gevoelens van de gehechtheidspersonen, sociaal evalueren en redeneren	179
2.8.1	Basale emoties en gevoelens van de gehechtheidspersoon nog niet aanvoelen	179
2.8.2	Inleven in de gehechtheidspersoon en informatieverwerking	180
2.8.3	Situaties die voortkomen uit het nog niet aanvoelen van de emoties van de gehechtheidspersoon	180
2.8.4	Ontwikkelingsverloop inleven in de gehechtheidspersoon	183
2.8.5	Schematisch overzicht 'Emoties en gevoelens van de gehechtheidspersonen, sociaal evalueren en redeneren'	188
2.8.6	Actieve Nabijheid	191
2.9	Hechten en rouw bij autisme	196
2.9.1	Ontwikkelingsverloop gehechtheidsrelaties en rouw	196
3.	Gerichtheid op zichzelf ofwel de emotionele ontwikkeling	207
3.1	Executieve functies en autisme	207
3.2	Flexibiliteit	210
3.2.1	Flexibiliteit in Ontwikkelingsfase 4 of lager	212
3.2.2	Actieve Nabijheid	215
3.2.3	Ontwikkeling flexibiliteit in Ontwikkelingsfase 5, 6 en 7	220
3.3	Interessegebieden en volgehouden aandacht	225
3.3.1	Sterke gerichtheid op eigen specifieke interesses in Ontwikkelingsfase 4 of lager	225
3.3.2	Verwachtingen	227
3.3.3	Actieve Nabijheid	229
3.3.4	Aandacht richten in Ontwikkelingsfase 5	230
3.3.5	Aandacht richten, verdelen en volhouden in Ontwikkelingsfase 6 en 7	231
3.4	Emoties en gevoelens	235
3.4.1	Basale emoties en gevoelens cognitief beredeneren en nog niet aanvoelen, duiden en reguleren	237
3.4.2	Verwachtingen	244
3.4.3	Actieve Nabijheid: emoties, gevoelens en behoeften duiden en reguleren	246
3.4.4	Basale emoties en gevoelens duiden en kenbaar maken	252
3.4.5	Secundaire emoties duiden en verwoorden en emoties zelf reguleren	254
3.5	Emotioneel evalueren en redeneren	259
3.5.1	Emotioneel evalueren en redeneren in Ontwikkelingsfase 4 of lager	259
3.5.2	Actieve Nabijheid	263
3.5.3	Emotioneel evalueren en redeneren in Ontwikkelingsfase 5	265
3.5.4	Emotioneel evalueren en redeneren in Ontwikkelingsfase 6 en 7	265
3.6	Zelfbeeld	269
3.6.1	Zelfbeeld nog niet in ontwikkeling in Ontwikkelingsfase 4 of lager	269
3.6.2	Actieve Nabijheid	273
3.6.3	Ontwikkeling en vorming van het zelfbeeld in Ontwikkelingsfase 5	277
3.6.4	Zelfbeeld op basis van sociale vergelijkingen in Ontwikkelingsfase 6 en 7	279

4. Gerichtheid op anderen ofwel de sociale ontwikkeling	284
4.1 Aanwezigheid van onbekende of minder bekende personen	285
4.1.1 Beginsituatie en Ontwikkelingsfase 1: richten op stemgeluiden en anderen	285
4.1.2 Ontwikkelingsfase 2: nog open en toegankelijk voor anderen	285
4.1.3 Actieve Nabijheid	286
4.1.4 Ontwikkelingsfase 3: Angst voor vreemden	287
4.1.5 Vrouwen met autisme	295
4.1.6 Actieve Nabijheid	295
4.1.7 Ontwikkelingsfase 4 en hoger	299
4.2 Interesse tonen in anderen	305
4.2.1 Ontwikkelingsfase 4 of lager	305
4.2.2 Schematisch overzicht 'Nieuwgerigheid voelen en interesse tonen in anderen'	306
4.3 Emoties en gevoelens van anderen, sociaal evalueren en redeneren	308
4.3.1 Ontwikkelingsfase 4 of lager: goede of slechte bedoelingen en intenties van anderen nog niet aanvoelen	308
4.3.2 Ontwikkelingsfase 5 en hoger: goede of slechte bedoelingen en intenties van anderen aanvoelen	310
4.3.3 Schematisch overzicht 'Emoties en gevoelens van anderen, sociaal evalueren en redeneren'	311
Nawoord	313
Literatuurlijst	315
Gehechtheidsschema's	316
Schema Actieve Nabijheid	320

Voor jou

Mijn eigen gezin en alle mensen met autisme, hun gezinnen en naasten
die ik heb mogen ontmoeten hebben bijgedragen aan
de ontwikkeling van de Loekemeijermethode.

Ik ben dankbaar dat onze paden elkaar hebben mogen kruisen.
Samen hebben we een mooi potje veldwerk verricht.
Dank jullie wel!

Voorwoord

Ik maakte voor het eerst kennis met de Loekemeijermethode toen Yvonne Loekemeijer-Verheijden een lezing gaf tijdens een netwerkbijeenkomst over autisme. Hoewel ik destijds nauwelijks Nederlands verstond, werd ik meteen aangetrokken om meer te weten te komen over haar werk. Vanuit het perspectief van mijn klinische achtergrond in de neuropsychologie van ontwikkelingsstoornissen lijkt ze de ontbrekende schakel te hebben gevonden die een integrale bijdrage levert aan de behandeling van autisme: hoe een vertraagd en tot stilstand gekomen gehechtheidsproces te begrijpen en weer tot ontwikkeling te laten komen.

Yvonne heeft jarenlang wetenschappelijke denkwijzen toegepast op haar veldwerk in de klinische praktijk om de Loekemeijermethode te ontwikkelen. Door haar gevoelige observatie, intuïtieve reflectie en natuurlijke empathie heeft ze de ontwikkeling van gehechtheid in kaart gebracht bij zowel kinderen als volwassenen met autisme. Haar gehechtheidstheorie verklaart wat wij ervaren als vreemd gedrag bij mensen met autisme. Wat nog belangrijker is, de theorie helpt ons dit gedrag op een dieper empathisch niveau te begrijpen, zodat we kunnen afstemmen op hun individuele behoeften. De Loekemeijermethode is dus een pragmatische theorie die de ontwikkeling van gehechtheid gedurende de hele levensloop vergemakkelijkt.

Dit boek gaat verder dan het bieden van 'de ontbrekende schakel' voor het begrijpen van autisme, het vult ook een unieke leegte. Het zet ouders in hun kracht en biedt handvatten over hoe je de centrale rol kunt spelen in de opvoeding en de ontwikkeling van je kind met autisme. Het helpt je om de huidige gehechtheidsfasen van je kind te begrijpen en om zijn of haar ontwikkeling naar de volgende fase te stimuleren.

Met het toepassen van de Loekemeijermethode wordt je kind nieuwsgierig naar, wordt hij of zij zich bewust van en gaat zich inleven in de wereld om hem of haar heen, zijn of haar eigen innerlijke wereld, jouw gevoelens en de gevoelens van anderen. Je kind krijgt de mogelijkheid om een wederzijdse en emotionele gehechtheidsband op te bouwen met jou en andere belangrijke personen in zijn of haar leven.

De Loekemeijer gehechtheidstheorie gaat ervan uit dat iedereen dezelfde ontwikkelingsfasen van gehechtheid moet doorlopen. De Loekemeijermethode kan daarom universeel worden toegepast.

Ik hoop oprecht dat dit boek keer op keer vertaald zal worden.

Janeen Prinsloo Klinisch Psycholoog PhD

Preface

I first heard about the Loekemeijer Method when Yvonne Loekemeijer-Verheijden gave a presentation at a regional Autism network. Although I barely understood Dutch at the time, I was immediately drawn to learn about her work. From the perspective of my clinical background in the neuropsychology of developmental disorders, she seems to highlight a missing link which makes an integral contribution to the treatment of autism: how to understand and develop a delayed or stagnant attachment process.

Yvonne has applied scientific thinking to her fieldwork in clinical practice to develop the Loekemeijer Method over many years. Through sensitive observation, intuitive reflection and natural empathy she has mapped out the development of attachment in both children and adults with autism. Her attachment theory explains the seemingly strange behavior in people with autism. More importantly, the theory helps us understand these behaviors on a deeper empathic level in order to align with their individual needs. Thus, the Loekemeijer method is a pragmatic theory - facilitating attachment development throughout the life course.

This book goes beyond providing 'a missing link' to the understanding of autism, to also filling a unique gap. It empowers parents and gives tools about how you can take the central role in the upbringing and the development of your child with autism. It will help you understand your child's current stage of attachment and how to stimulate development to the next stage.

By applying the Loekemeijer Method, your child becomes curious about, becomes aware of and empathizes with the world around him or her, his or her own inner world, your feelings and the feelings of others. Your child will have the opportunity to build a mutual and emotional attachment with you and other important people in his or her life.

The Loekemeijer attachment theory assumes that all people have to go through the same development phases of attachment. The Loekemeijer Method can therefore also be applied universally.

I sincerely hope that this book will be translated over and over again.

Janeen Prinsloo Clinical Psychologist PhD

Loekemeijermethode

Handboek Autisme en Gehechtheid

De Loekemeijermethode verandert je kijk op autisme voorgoed. Alle complexe gedragingen bij autisme zijn te verklaren vanuit een achterstand en stilstand in de gehechtheid, emotionele ontwikkeling, sociale ontwikkeling en informatieverwerking. Dit handboek geeft je alle benodigde kennis en vaardigheden om deze achterstand en stilstand te herkennen, hierbij aan te sluiten en zélf ontwikkeling mogelijk te maken. Een kind, jongere of volwassene met autisme bevindt zich nog volop in zijn gehechtheidsproces en heeft verbinding, sensitiviteit, liefde en nabijheid van de gehechtheidspersonen nodig in de thuissituatie om zich alsnog veilig te kunnen hechten.

Met cognitieve behandelingen en trucjes breng je de gehechtheid niet op gang. Vanuit verbinding, bewustwording, voelen en aanvoelen is er pas ontwikkeling mogelijk, verder dan tot nu toe voor mogelijk wordt gehouden. Naarmate iemand verder komt in zijn ontwikkeling, nemen gehechtheidstrauma's, gedragingen, psychische klachten en kenmerken die worden toegeschreven aan autisme significant af. De emotionele wederzijdsheid, het inlevingsvermogen en zelfregulatie ontwikkelen, waardoor de levenskwaliteit en het welzijn bij autisme aanzienlijk verbeteren. Overleven wordt leven!

De Loekemeijermethode kan meteen na de geboorte door ouders worden toegepast. Hierdoor kan de gehechtheidsontwikkeling al op zeer jonge leeftijd voortgaan en wordt er zo enorm veel leed bespaard. Laten we met de juiste bril gaan kijken, met de gehechtheidsbril en niet met de cognitieve bril.

 Yvonne Loekemeijer-Verheijden

Yvonne Loekemeijer-Verheijden is de grondlegger van de Loekemeijermethode. Ze heeft jarenlang klinisch onderzoek gedaan naar autisme en de ontbrekende schakel gevonden om wederzijdse en emotionele gehechtheidsontwikkeling bij autisme mogelijk te maken. Haar bevindingen zullen herkenbaar zijn voor iedereen die met autisme te maken heeft.

ISBN 978-90-90-37003-3

9 789090 370033